

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Oriol Olesti Vila

Correu electrònic: oriol.olesti@uab.cat

Equip docent

Jesus Brufal Sucarrat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit específic

Objectius

L'assignatura té com a objectiu principal introduir a l'alumne en el coneixement bàsic dels grans fenòmens històrics, socials i econòmics de l'Antiguitat Tardana i l'Alta Edat Mitjana.

En un segon nivell, l'assignatura es centrarà també en els següents objectius:

- Conèixer les principals fonts literàries històriques de cada període, i saber interpretar aquests documents a la llum de les escoles historiogràfiques més significatives.
- Saber integrar les dades arqueològiques i epigràfiques en el discurs històric, destacant-ne els jaciments i documents més significatius així com els seus conjunts materials.
- En acabar el curs l'alumne ha de demostrar:

Haver assolit els continguts expressats en el temari i identificar qualsevol dels seus punts en el context que li correspon.

Ser capaç d'analitzar, processar i interpretar qualsevol mena de material addicional (fonts antigues, taules, gràfics) d'acord amb els continguts del temari i situar-lo en el marc corresponent.

Demostrar haver fet unes lectures mínimes exigides (llibres i/o capítols especialment indicats i/o articles recomanats).

Haver assolit un coneixement integral i global de la matèria mitjançant l'articulació i la relació existent entre els diferents punts en què es divideix el temari.

Resultats d'aprenentatge

1. KM19 (Coneixement) Conèixer els principals i diversos debats teòrics (epistemològic i ontològic) i metodològics en el context de l'estudi de les societats antigues i medievals.
2. KM21 (Coneixement) Explicar els processos històrics antics i medievals des d'una perspectiva crítica i reflexiva, analitzant com l'evidència arqueològica pot qüestionar els marcs teòrics vigents.
3. KM22 (Coneixement) Comprendre els processos de formació social en els períodes antic i medieval des de la diversitat (geogràfica, social i de gènere) per a construir relats històrics inclosius que evitin perspectives androcèntriques i eurocèntriques.
4. SM21 (Habilitat) Desenvolupar un pensament crític i reflexiu arqueològic a partir de la inferència i la generació d'informació arqueològica antiga i medieval.
5. SM22 (Habilitat) Plantejar la relació entre el registre arqueològic i els processos històrics de les èpoques antiga i medieval en el seu context i complexitat social respectius.

Continguts

Temari:

ANTIGUITAT TARDANA I ALTA EDAT MITJANA

- 1-L'Alt Imperi. Antonins i Severs: un sistema amb problemes.
- 2- La Crisi del s. III. Inestabilitat política i primeres reformes imperials.
- 3- Dioclecià i Constantí. La Tetrarquia. Un nou model polític, social i econòmic.
- 4- El s. IV dC. Dinasties governants. De la dinastia Constantiniana a la Valentiniana.
- 5- Societat i economia al s. IV. Ciutat i territori. Els grups dependents.
- 6- Teodosi i la divisió de l'Imperi. Dinasties orientals i occidentals.
- 7- Societat i economia al s. V. La crisi de les ciutats i la reorganització rural.
- 8- Cristianisme i Paganisme en època Tardana.
- 9- Els pobles germànics. Formes polítiques, socials i territorials.
- 10- La fi de l'Imperi Occidental i la continuïtat de Bizanci.
- 11- L'Antiguitat Tardana a les províncies hispanes i al Nord-Est peninsular.
- 12- De la *Restitutio Imperii* bizantina a la crisi del segle XI.
- 13- El cristianisme a Occident: esglésies, monestirs i necròpolis (s. V-X).
- 14- L'islam: mesquites, necròpolis, medines i fortaleses (s. VII-X).
- 15- La gènesi de la ciutat medieval.

16. Explotar el territori a Occident. La conformació d'un nou paisatge agropecuari (s. V-X).

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes	30	1,2	
Tutories	20	0,8	
Tipus: Supervisades			
Pràctiques d'aula i seminaris	10	0,4	
Tipus: Autònomes			
Treball personal	82,4	3,3	

- Assistència a classes teòriques dirigides pel professor /a.
- Assistència a sessions de seminaris/pràctiques dirigides pel professor/a a l'aula.
- Lectura comprensiva de textos i interpretació de cartografies, gràfics, taules i documents arqueològics.
- Realització de dues lectures obligatòries, i realització del corresponent comentari/ressenya.
- Estudi personal.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Pràctiques d'aula i seminaris 1	10 %	1,3	0,05	KM19, SM21
Prova escrita 1	25 %	1,3	0,05	
Ressenya d'article o articles 1	15 %	5	0,2	KM21, KM22, SM22

L'avaluació d'aquesta assignatura, en el cas dels estudiants que s'acullin a l'Avaluació Continuada, es componrà dels següents elements:

- Pràctica d'aula 1 (Antiguitat): 10 % de la nota.

- Ressenya 1 (Antiguitat): 15 % de la nota.
- Prova escrita Part 1 (Antiguitat): 25 % de la nota. La prova constarà de dues parts: un tema ampli a desenvolupar per part de l'estudiant (serà una problemàtica ampla vista al llarg del curs) i un comentari de text sobre una font literària antiga
- Pràctica d'aula 2 (Alta E.M.): 10 % de la nota.
- Ressenya 2 (Alta E.M.): 15 % de la nota.
- Prova escrita Part 2 (Alta E.M.): 25 % de la nota

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Pel que fa a la recuperació, no afectarà a la presentació, quemantindrà la seva nota i n'oscilarà recuperable. La Pràctica 1 es podrà recuperar dues setmanes després d'haver-se puntuat. La prova final es recuperarà per una nova prova final del mateix estil durant el calendari de recuperació establert per la facultat.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 1/3 parts de les activitats d'avaluació.

Avaluació Única.

En aquest cas, l'avaluació d'aquesta assignatura es compondrà dels següents elements:

- Prova escrita sobre el contingut del temari: 60 %.
- Comentari de 2 fonts literàries antigues i medievals: 40 %.

S'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada, així com la normativa sobre qualsevol tipus d'irregularitat.

Ús de la IA

Aquesta assignatura permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) exclusivament en tasques de cerca bibliogràfica o cerca d'informació. L'estudiant ha de (i) identificar les parts que han estat generades amb IA; (ii) especificar les eines utilitzades; i (iii) incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no transparència de l'ús de la IA en aquesta activitat avaluable es considerarà falta d'honestat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Sortida a Còrdova

Sortida optativa a Còrdova els dies 12, 13 i 14 de gener de 2026. Aquesta activitat no comptabilitza en l'avaluació.

Bibliografia

ARCE, J. *Bárbaros y Romanos en Hispania, 400-507 AD*. Ed. Marcial Pons, 2005.

BAVUSO, Irene, Castrorao Barba, Angelo (eds.), *The European Countryside during the migration period: Patterns of change from Iberia to the Caucasus (300-700 CE)*, Walter de Gruyter, Berlin, 2023.

BRADLEY, K., *Esclavitud y sociedad en Roma*, Ed. Península, Barcelona, 1998.

BROGIOLO, Gian Pietro, CHAVARRIA ARNAU, Alexandra, *Aristocrazie e campagne nell'Occidente da Costantino a Carlo Magno*, All'Insegna del Giglio, Firenze, 2005.

BROGIOLO, Gian Pietro, *Le origini della città medievale*, Società Archeologica Padana, Mantova, 2011.

BROWN, P., *El mundo en la Antigüedad tardía, de Marco Aurelio a Mahoma*. ed. Gredos, Madrid, 2012.

CAMERON, A. (1998), *El mundo mediterráneo en la Antigüedad Tardía, 395-600*, Crítica, Barcelona.

CAMERON, A., (2001) *El Bajo Imperio Romano: 284-430 d.C.*, Encuentro, Madrid.

CASTRORAO BARBA, Angelo, *La fine delle ville romane in Italia tra Tarda Antichità e Alto Medioevo (III-VIII secolo)*, Edipuglia, Bari, 2020.

CASTRORAO BARBA, Angelo, TANASI, Davide, MICCHICHÈ, Roberto (eds.), *Archaeology of the Mediterranean during Late Antiquity and the Middle Ages*, University Press of Florida, Gainesville, 2023.

CHAVARRIA ARNAU, Alexandra, *A la sombra de un imperio: Iglesias, obispos y reyes en la Hispania tardoantigua (siglos V-VII)*, Edipuglia, Bari, 2018.

CHAVARRIA ARNAU, Alexandra (eds.), *Cambio de era. Córdoba y el Mediterráneo cristiano*, Ayuntamiento de Córdoba, Córdoba, 2023.

DIARTE-BLASCO, Pilar, *Late Antiquity & Early Medieval Hispania. Landscapes without Strategy? An archaeological approach*, Oxbow Books, Oxford, 2018.

DOLEZALEK, Isabelle, GUIDETTI, Mattia, *Rediscovering objects from Islamic lands in Enlightenment Europe*, Routledge, London, 2022.

DUBY, G. PERROT, M. (Eds.). *Historia de las Mujeres. 1. La Antigüedad*. Ed. Taurus, Barcelona 2000.

GUIDETTI, Mattia, *In the shadow of the church: the Building of mosques in early medieval Syria*, Brill, Leiden, 2017.

JONES, A.H.M. *The Later Roman Empire. 284-602*. Original 1964. Múltiples edicions.

LÓPEZ DE BARJA, P., LOMAS, J.F., *Historia de Roma*. Ed. Akal. 2001.

MITCHELL, S. *A History of the Later Roman Empire. 284-641 AD*. Blackwell Publishing, 2007.

PETTEGREW, David, CARAHER, William, DAVIS, Thomas, *The Oxford Handbook of Early Christian Archaeology*, Oxford University Press, Oxford, 2019.

RIPOLL, Gisela, GURT, Josep Maria (eds.), *Sedes regiae (ann. 400-800)*, Reial Acadèmia de les Bones Lletres, Barcelona, 2000.

WARD-PERKINS, B., (2007) *La caída de Roma y el fin de la civilización*, Espasa-Calpe, Madrid.

WICKHAM, CH. (2013) *El legado de Roma, Una Historia de Europa de 400 a 1000*, Colección Ensayo (Pasado Presente). Madrid.

WICKHAM, Chris, *Europa en la Edad Media: una nueva interpretación*, Crítica, Barcelona, 2017.

Programari

Eines de programari habituals.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt